

Memo

Datum : 23 mei 2022

Aan : De raad van de gemeente Arnhem

Van : Wethouder Roelofs

Betreft : Toezeggingen tijdens de Raadsbehandeling van de “Afvalkoers 2022-2026 Arnhem Schoner” op woensdag 11 mei 2022.

1. Inleiding

In mei 2022 is de “Afvalkoers 2022-2026 Arnhem Schoner” opnieuw geagendeerd. Besloten is om na de gemeenteraadsverkiezingen van 2022 en met de nieuwe gemeenteraad het informerende deel over te slaan en te starten met de eerste termijn van de M1.

Tijdens de eerste termijn zijn een aantal toezeggingen gedaan. Drie toezeggingen handelen specifiek over de afvalstroom Groente, Fruit en Etensresten (GFE) zoals dat bij hoogbouw in Citybins en verzamelcontainers wordt ingezameld:

1. Wethouder Roelofs zegt n.a.v. de vraag van het Apcg toe om contact te zoeken met de leverancier van de GFT afvalcontainers ([ID1115](#));
3. Wethouder Roelofs zegt toe te monitoren hoe er wordt omgegaan met ander afval dan GFT in de GFT containers om te kijken of deze containers mogelijk van het slot kunnen ([ID1117](#));
6. Wethouder Roelofs zegt toe voor de meningsvormende fase 2 met een memo te komen over de toegankelijkheid van de afvalcontainers, inclusief het bijbehorende budget.

Met dit memo worden deze toezeggingen afgedaan. Hierbij zal eerst ingegaan worden op de aanleiding voor de vragen en de achtergrond en context van GFE inzameling.

2. De Arnhemse GFE inzamelstructuur

In Arnhem zamelen we GFE afval bij hoogbouw in via zogenaamde Citybins of via centrale bovengrondse verzamelcontainers. Citybins zijn afvalcontainers van ongeveer 40 liter. In deze afsluitbare containers kunnen inwoners hun GFE opsparen en op de inzameldag (ééns per twee weken) buiten zetten. Deze worden vervolgens geleegd door onze inzamelaar PreZero. Daarnaast bieden wij de optie aan bewoners van hoogbouw om op collectieve aanvraag vanuit de bewoners zelf, een centrale verzamelcontainer voor GFE te plaatsen. Bewoners van het desbetreffende hoogbouwcomplex die dat willen, maken dan gebruik van de verzamelcontainer in plaats van de Citybins.

Voor het gebruik en openen van deze containers is een afvalpas nodig. De verzamelcontainers zijn namelijk alleen bedoeld voor de inwoners die deze aangevraagd hebben en daarop is ook de capaciteit en ledigingsfrequentie gebaseerd. Door de toegangscontrole en afvalpas wordt geborgd dat de bewoners hun GFE altijd kwijt kunnen en de container niet vol zit met GFE (of ander) afval van niet-aanvragers.

Op dit moment zijn er zo'n 240 GFE verzamelcontainers in de stad geplaatst. Om uitvoering te geven aan [motie 20M260](#) is de huidige inschatting dat er nog ongeveer 360 extra GFE-verzamelcontainers geplaatst moeten worden. Het totaal zal dan uitkomen op 600 GFE-verzamelcontainers waarmee een dekkend netwerk voor alle hoogbouw in Arnhem ontstaat.

3. GFE-verzamelcontainers - opties

Naast inzameling via bovengrondse containers, kan GFE ook ingezameld worden met ondergrondse containers. Hieronder zullen deze beide soorten containers beschreven worden. In de toelichting worden effectiviteit, werkbaarheid en aanschafkosten beschreven.

3.1 Ondergrondse containers

Ondergrondse containers zijn stalen bakken (het "lijf") met daar bovenop een containerhuis. Deze stalen bakken zakken in de grond in een betonnen put. Ze worden bij lediging met een kraanwagen uit de grond getrokken. Onderaan het lijf zit een bodemklep die open klapt bij het ledigen en zo glijdt de inhoud van de container vanuit de onderkant in het inzamelvoertuig.

De ondergrondse containers hebben een inhoud van ongeveer 4m³. De grootte van dit lijf kan op aanvraag kleiner gefabriceerd worden.

Voordelen

- In vergelijking met de bovengrondse containers zoals we die nu gebruiken, is de inhoud veel groter. Er kan dus meer afval in en de container hoeft in theorie dus minder vaak geleegd te worden. Dit kan leiden tot een kostenverlaging.
- Bij ondergrondse containers zoals we die bijvoorbeeld voor restafval gebruiken, is de behuizing en inworpopening een stuk lager en vanuit een rolstoel beter toegankelijk

Nadelen

- GFE is organisch. Zeker in de warme maanden (eind maart tot en met september) gaat dit afval stinken als het langer dan 2 weken in een container zit. Het zou betekenen dat de ondergrondse containers vaak geleegd moeten worden, waardoor de extra beschikbare inhoud dus niet benut wordt. Hierdoor vervalt het boven genoemde voordeel van een grotere inhoud.
- Na het legen van ondergrondse container blijven er altijd resten van het GFE/GFT achter die alsnog voor stank zorgen. Daarnaast loopt tijdens het gebruik het vocht en stukjes van het GFE afval door de bodemklep heen de betonnen put in en hoopt daar op. Ondergrondse containers worden periodiek gereinigd, maar niet zo vaak omdat dit niet nodig is voor de afvalstromen die nu via ondergrondse containers ingezameld worden. De ervaring van andere gemeenten leert dat indien GFE ondergronds ingezameld wordt, de containers éénmaal per week volledig gereinigd moeten worden om de geur acceptabel te houden. Hierbij worden de container aan de binnen- en buitenkant en de containerput gereinigd.

- Daarnaast trekt afval en met name GFE ongewenste dieren aan. Door het heel frequent wassen van de containers in de warme maanden, zou dit probleem in die maanden ondervangen kunnen worden. Echter in de koude(re) maanden en met minder vaak wassen, is de ervaring in Nederland dat ongewenste dieren graag huizen op de plekken waar ze makkelijk eten kunnen vinden zoals in de put van een ondergrondse container voor GFE.
- Ondergrondse containers hebben ruimte nodig in de ondergrond. Niet overal in de stad is er nog ruimte in de ondergrond. Denk aan kabeltracés en riolering die er al liggen, maar ook boomwortels. Zeker in de binnen stad is er nauwelijks ruimte boven de grond, laat staan in de grond.
- De investering voor het plaatsen van een ondergrondse container is vrij hoog. Deze ligt op ongeveer 9.500 euro per stuk.
- GFE inzameling via ondergrondse containers is niet opgenomen in de huidige contracten en aanbestedingen. Er zal opnieuw aanbesteed moeten worden en dit zal ongeveer een jaar in beslag nemen voordat overgegaan kan worden tot bestelling en plaatsing.

3.2 Bovengrondse containers

De GFE-verzamelcontainers zijn bovengrondse containers. In de behuizing staat een 240liter kliko/mini-container. Deze wordt bij lediging uit de container gereden en kan geledigd worden met hetzelfde voertuig als waarmee de mini-containers bij laagbouw en de Citybins bij hoogbouw geleegd worden.

Voordelen

- Er zijn weinig tot geen klachten over stankoverlast. Een volledige reiniging van de hele containerbehuizing is minder vaak nodig en minder werk omdat er geen put gereinigd hoeft te worden.
- Bovengrondse containers trekken nauwelijks tot geen ongewenste dieren aan
- Er is geen ruimte in de grond nodig..
- Deze is goedkoper. Het huidige type bovengrondse containers vraagt een investering van ongeveer 3.500 euro per stuk.
- De lediging van dit type containers is opgenomen in ons inzamelcontract en kan in aantallen containers en routes uitgebreid worden zonder nieuwe aanbesteding.

Nadelen

- De huidige bovengrondse GFE-container is moeilijk tot niet toegankelijk voor mensen in een handgeduwde rolstoel. De inwerpopening van de huidige containers bevindt zich aan de

bovenkant van de container op ongeveer 1,50 meter. Die hoogte is voor veel rolstoelgebruikers te hoog.

4. Toezegging 1115 – Toegankelijkheid en containers

Bij de behandeling van Arnhem Schoner heeft de wethouder toegezegd contact op te nemen met onze containerleverancier aangaande de toegankelijkheid van GFE-containers voor gebruikers van een handgeduwde rolstoel. Daarnaast zijn ervaringen van GFE inzameling in andere steden opgevraagd. Hieronder behandelen we de opties die er op dit moment zijn. Deze opties worden vervolgens schematisch met elkaar vergeleken op prestatie en kosten.

Bovengrondse containers

Arnhem is niet de enige Nederlandse gemeente die vragen krijgt over toegankelijkheid.

In Rotterdam staat toegankelijkheid prominent op de agenda. In die stad bestond er nog geen infrastructuur (van verzamelcontainers) voor GFE bij hoogbouw. GFE werd daar bij het restafval gedaan, net zoals in bijvoorbeeld Eindhoven. Echter zijn Nederlandse gemeenten eind 2023 via Europese regelgeving verplicht wel de optie te bieden aan inwoners om GFE gescheiden aan te bieden. Rotterdam heeft bij hun leverancier een vraag neergelegd voor de ontwikkeling van een bovengrondse GFE container. De hoofdreden voor Rotterdam om een container te ontwikkelen was echter niet de toegankelijkheid, maar het feit dat er in de stad op heel veel plekken geen mogelijkheid is om ondergrondse containers te plaatsen en de huidige commercieel verkrijgbare bovengrondse containers niet voldoen aan de eisen van Rotterdam. Eén van die eisen is toegankelijkheid.

In 2021 zijn de eerste proef-containers geplaatst in de stad. Na de zomer 2022 wordt geëvalueerd. Rotterdam weet al wel dat de nodige aanpassingen nodig zijn vanwege operationele eisen. Indien het ontwerp succesvol aangepast wordt, is er een optie dat de ontwikkelde containers commercieel op de markt komen. Maar dit zal niet voor 2025 zijn.

Onze containerleverancier heeft vrij recent een behuizing voor een bovengrondse container op de markt gebracht die naar onze inschatting het probleem van toegankelijkheid zou kunnen oplossen. We hebben dan ook een exemplaar besteld en zodra deze geleverd is, wordt samen met de APCG in de praktijk gekeken of deze ook daadwerkelijk geschikt is.

In deze behuizing staat net zoals in de huidige behuizing, een mini-container van 240 liter en kan dus zonder probleem opgenomen worden in de bestaande inzamelroutes. De inworpopening in deze container is wel groter en de drempel om ander afval in de container te gooien wordt daarmee lager. Dit type bovengrondse container is duurder dan het huidige type: 3.900 euro. Ook zal de aanschaf van deze containers aanbesteed moeten worden.

Ondergrondse containers

Een aantal gemeenten zamelt GFE wel ondergronds in. De gemeente Delft bijvoorbeeld. Bij navraag blijkt echter dat het GFE afval nog steeds bij het restafval gaat en de ondergrondse container alleen bedoeld is en gebruikt wordt voor tuinafval. Tuinafval kent in veel mindere mate de boven genoemde nadelen van inzameling via ondergrondse containers.

De inzameldienst HVC die werkt voor veel gemeenten ([HVC Groep](#)) heeft in een aantal Drechtsteden ook ondergrondse containers voor GFE afval. Bij die containers worden de nadelen van met name geuroverlast wel ervaren. De oplossing die daar gekozen is om de ondergrondse GFE-containers elke week te reinigen.

Ook in Arnhem zou het mogelijk zijn om op plekken waar plek is in de bodem, GFE via ondergrondse containers in te zamelen. Echter zal ook hier geur en ongedierte een rol spelen en zullen we ook hier meer moeten gaan reinigen. Dit naast de meerkosten van aanschaf en het feit dat de aanschaf van de containers aanbesteed zal moeten worden.

Maatwerk

We begrijpen de wens van elke inwoner om zelfstandig afval weg te kunnen gooien zonder daarbij direct afhankelijk te zijn van zorg of sociale netwerken. Naast containers is een derde optie het bieden van maatwerk. We kennen de omvang van de groep inwoners waar het om gaat niet. Naar alle waarschijnlijkheid zal een deel in hoogbouw wonen en gebruik willen maken van gescheiden inzameling via de verzamelcontainers. Een ander deel zal in laagbouw wonen. Dit deel maakt gebruik van de toegankelijke mini-container die bij huis staat voor GFT.

Maatwerk is een ruim begrip. Concreet zien wij hierin de volgende twee mogelijkheden op aanvraag van de gebruiker:

- 1) De gebruiker blijft op aanvraag gebruik maken van de huidige Citybin. Met onze inzamelaar wordt vervolgens de afspraak gemaakt dat zij deze blijven inzamelen. Dit zal niet langer binnen de huidige inzamelroute zijn, maar met een daarvoor ingerichte route. Een idee daarbij is dat de inzamelaar bijvoorbeeld met een (elektrische) bakfiets de Citybins ophaalt en in de dichtstbijzijnde verzamelcontainer leegt. De inwoner hoeft dus niet thuis te zijn en kan de Citybin op een vaste dag 's ochtends aan de straat zetten. Hierbij is het in overleg als extra service wellicht mogelijk de ledigingsfrequentie te verhogen van éénmaal per twee weken naar éénmaal per week. Mogelijk moet deze service aanbesteed worden.
- 2) De rolstoelgebruikers gooien hun GFE bij het restafval. Zij hoeven dus niet te scheiden. Dit gaat in essentie weliswaar in tegen onze doelstellingen maar gezien de beperkte omvang van deze groep rolstoelgebruikers is het negatieve effect op die doelstelling gering.

Vergelijking opties

In onderstaand schema worden de vier opties met elkaar vergeleken op een aantal aspecten.

Uitgangspunten hierbij zijn dat overal in de stad waar mogelijkheden in de openbare ruimte zijn, hetzelfde type container geplaatst wordt en dat we ook in de toekomst gebruik blijven maken van een afvalpas voor GFE (zie paragraaf 5 voor verdere uitleg van dit uitgangspunt).

Concreet betekent dit dat bij een ander type bovengrondse container of ondergrondse containers, het huidige containerpark vervangen zal moeten worden en versneld afgeschreven wordt.

De weergegeven kosten zijn de meerkosten die gemaakt moet worden ten opzichte van het containertype waarvan er op dit moment al 240 in de stad staan. Tevens wordt gerekend met de plaatsing van nog eens 360 extra containers om uitvoering te geven aan motie 20M260. Het totaal aantal containers waarop onderstaand is gebaseerd, is 600 stuks.

<i>Criterion</i>	Bovengrondse container nieuw type	Ondergrondse container	Maatwerk - ophaalservice	Maatwerk – GFE bij restafval
Geur	+	--	++	++
Ongewenste dieren	+	--	++	++
Borging kwaliteit GFE	+	-	NVT	NVT
Benodigde plaats openbare ruimte	-	--	++	++
Aanbesteding	--	--	-	++
Extra investeringen (in euro)	1.080.000	4.440.000	20.000	0
Versnelde afschrijving (in euro)	700.000	700.000	0	0
Operationele meerkosten-reinigen (in euro/jaar)	0	750.000	100.000	0

Indien ervoor gekozen wordt om de investeringen, afschrijvingen en operationele kosten ten laste te brengen van de afvalstoffenheffing, wordt gerekend met 75.000 huishoudens.

5. Toezegging 1117 - GFE, afvalpas en kwaliteit

De inworpopening van de huidige bovengrondse GFE-containers is geschikt voor kleine hoeveelheden GFE. Grote(re) zakken passen er niet in. Hierdoor is de drempel om grotere hoeveelheden ander afval dan GFE in de container te gooien hoog.

In Arnhem is er bij de invoering van Diftar voor gekozen om de afvalpas ook te gebruiken voor de GFE-containers. Dit om te voorkomen dat de container voor restafval gebruikt zou worden en de kwaliteit hoog te houden. Afkeur betekent namelijk dat het als duur restafval verbrand wordt. In de praktijk zien we op dit moment al jaren geen afkeur van GFE afval.

Na het afschaffen van Diftar is de afvalpas voor GFE gebleven vanwege het feit dat de GFE containers op aanvraag geplaatst worden en we de eerder genoemde beschikbaarheid willen borgen voor de inwoners die de containers aangevraagd hebben. Voor inwoners die dit niet gedaan hebben, is de Citybin gebleven.

Op het moment dat er een dekkend netwerk is van containers, lijkt het vanzelfsprekend om ook alle GFE-containers te openen. Er zou dan geen afvalpas meer nodig zijn.

De ervaring en waarschuwing van Attero (onze verwerker) en PreZero in andere steden die geen afvalpas gebruiken voor deze stroom, bijna de hele stroom afgekeurd wordt en dus verbrand moet worden.

Voordat we de afvalpas ook afschaffen voor GFE moeten we de komende jaren met praktijkproeven onderzoeken of dit ook bij ons zo is. GFE is na restafval de grootste stroom. Het risico op een flinke kostenstijging is dan ook te hoog.